

ДОКУМЕНТИ ЗА ТЕАТРАЛНАТА ДЕЙНОСТ НА ДОБРИ ВОЙНИКОВ И БРАЙЛСКИТЕ БЪЛГАРИ

СТЕФАНА ТАРИНСКА

При работа в румънски архиви и библиотеки тази година попаднах на нови документи и сведения за театрални прояви на българската емиграция в Румъния през Възраждането.

Документите представляват молби за изнасяне на спектакли, задължителни официални искания до местните органи на властта за разрешение на публична проява. Подобни заявления обикновено са шаблонни и лаконични, дават ограничен кръг сведения, но понякога авторите им прекратват стереотипа и съобщават интересни подробности. Тяхното издирване и проучване би трябвало да се разшири.

Тук предлагам на вниманието четири молби за представления на българската любителска театрална трупa в Браила, свързана, както знаем, с дейността и с творчеството на Добри Войников.

Първата молба се отнася до началните стъпки на трупата — премиерата на „Стоян войвода“ в Браила. Тя потвърждава данните за първия спектакъл на трупата, посочени в статията „Българско позорище“, в „Дунавска зора“ бр. 27, 20 май 1868 г. (неподписана, очевидно принадлежи на редактора Д. Войников), и някои твърдения в спомените на Киро Тулешков. Публикацията не представлява самата молба, а е писмо от префекта на Браила до кмета на града, което предава съдържанието на отправено към префектурата искане. Такива писма отразяват пълно и точно текста на оригинала, както се вижда от следващите документи, свързани с гастрола на българските артисти в Букурещ.

За спектаклите в Букурещ през 1866г. имаме откъслечни сведения. Отразени са слабо в българския печат, само в „Турция“ помества кратко съобщение за представянето на „Райна княгиня“. Малко по-късно ценни свидетелства дават посочената статия „Българско позорище“ и книгата на Ангелаки Савич „Masca josi!“ („Долу маската!“, Браила, 1868); след Освобождението в спомени на съвременници намираме още детайли, но знанията ни остават все още непълни. Приредената тук молба и официалната преписка по нея уточняват и допълват данните, хвърлят светлина върху предисторията на събитието и върху отношенията на румънските среди. Същевременно текстът на молбата е документ за дейността на Д. Великсин — нейния автор, изтъкнат представител на българското общество в Браила през тези години.

Третата молба е свързана с друга важна проява на браилската трупa — представянето на драмата „Велислава“ от Д. Войников. Искането се отнася за третото поред представление и посочва неговите организатори. Прави впечатление, че тук, а и в останалите документи никъде не срещаме името на Добри Войников. Могат да се потърсят различни обяснения. Едно от тях е, че не бива да идентифицираме театралното дело на браилци с дейността на Д. Войников, а другото — самият Войников, „смирнен, разумен, искрен, трудолюбив и ревностен момък“, по характеристика на негови другари (дописка от Браила във в. „Македония“, бр. 50, 11 ноем. 1867) действително не е афиширал по всички поводи своята главна роля в много от театралните прояви на българската емиграция.

Следващото заявление документира период, за който имаме малко сведения, — дейността на театралното дружество „Светлина“ през 1876 г. Какво е отношението на Д. Войников към новото театрално дружество, не е известно — ако съдим по репертоара, то продължава направеното от него. Четирите подписа разкриват най-активните измежду членовете му.

Към всички тези документи е прибавен още един, който не се отнася до театралния живот на браилските българи, но е свързан с традиции на възрожденския театър. Той датира от първите години след Освобождението и е рядко свидетелство за историята на народното куклено зрелище в нашите земи.

Данните, които съдържат архивните документи, се допълват от няколко отзива за български спектакли в румънските вестници. Румънският печат като източник за информация за културния живот на българската емиграция е бил използван в редица случаи, но системното му и цялостно изследване в този аспект все още предстои. Тук са включени три отзива за театралната дейност на българите в Браила. Два от тях са кратки бележки във в. „La voix de la Roumanie“, излизал на френски език в Букурещ. Неговата специална рубрика, водена от Улис де Марсиак, французин, дълги години работил в Румъния, изразява отношението на столичната театрална критика. Както може да се очаква, българският любителски театър не е събудил интерес у рутинирания критик, бележките му имат информативен характер. Много по-ценен за историка е отзивът в галацкия вестник „Observatorul“. Той се отнася за спектакъл на румънска театрална труппа (на Фани Тардини), адресиран към българска публика и с български репертоар. В него откриваме неизвестни подробности за връзките между българския и румънския театър, нови сведения за дейността на Д. Великия и браилските българи и допълнителни данни за пиесите „Стоян войвода“ и „Жертвите на убийството в Русчук върху парахода „Германия“.

Документите от румънски архиви се публикуват за първи път. Молбата за гостуване на българската театрална труппа в Букурещ е посочена най-напред от румънския изследовател Joan Massoff (Teatrul romanesc. Т., 1966, с. 225). Тя е известна и на някои български историци, ако се съди по листа за ползуване на архивната единица, но текстът ѝ не е публикуван. Останалите четири молби са свършено непознати. Българската историческа наука има възможност да ги прибави към свидетелствата за началото на българския театър благодарение отзивчивостта на служителите от Румънския държавен архив в Браила, Галац и Букурещ. Приятно задължение е за мен да им изкажа публично признателност. Благодаря също на Паул Пълтъня от Библиотеката „В. А. Урека“ в Галац, който ме насочи към в. „Обсерваторул“, и на Родика Флоря от Института по история и теория на литературата „Дж. Кълинеску“ в Букурещ за ценната помощ при издирване на документите.

I МОЛБИ ЗА РАЗРЕШЕНИЕ НА БЪЛГАРСКИ СПЕКТАКЛИ

1

Писмо от префекта на Браила до кмета на Браила за представяне на „Стоян войвода“, 29. I. 1866 г. Оригиналът е на румънски език.

28 януари 1868

Господин Кмете,

Настоятелството на българското училище¹ в този град със заявление, което е подало до Префектурата, регистрирано под № 667, посочва, че българската община желае да даде утре

¹ Българското училище в Браила, основано през 1861 г., се ръководело от училищно настоятелство, което уреждало и финансовите въпроси (вж. Н. Жечев. Браила и българското културно-национално възраждане. С., 1970, с. 29—97.).

вечер, събота 29 текущия [месец], театрално представление на български език, пиеса, озаглавена „Стоян войвода“,² в салона на Рали³, в полза на споменатото училище.⁴

Долуподписаният, като взех пред вид, че целта е похвална, дадох им исканото разрешение и същевременно съобщавам същото на Ваша милост за сведение.⁵

Приемете, моля Ви, господин Кмете, уверение за особеното ми уважение

[Подпис на префекта, не се чете]
Обединени Румънски княжества
Префектура на окръг Браила
№ 615, Бюро 1

Arh. stat., Brăila

Fond: Primăria Brăila. Dos. 2/1866, f. 41

2

Преписка по гастрол на българската театрална трупа в Букурещ през 1866 г.

Молба от Д. Великин до министъра на вътрешните работи за представяне пиесата „Стоян войвода“. Оригиналят е на румънски.

Господин Министре,

Българската младеж в Браила, дълбоко развълнувана от бедствието, на което са жертва жители на някои окръзи в Молдова, опустошавани сега от глада, бедствие, незапомнено до днес в благословената и гостоприемна земя на Румъния, и в желанието да допринесе и тя, макар и малко, за облекчаване страданията на тези нещастници, реши г-н Министре, да представи в тяхна полза върху сцената на тукашния театър една българска пиеса, „Стоян войвода“, която вече е представена в Браила.⁶

Преди същата да изпрати тук своите представители, които следва да вземат участие в реализирането на тази филантропична идея, тя Ви моли с дълбоко уважение, г-н Министре, да благоволите — ако одобрявате нейните чувства и намерения, — да ѝ дадете необходимото разрешение за споменатото представление.⁷

Поканен да Ви отправя от нейно име настоящото искане, чувствавам се длъжен, господин Министре, да изразя нейната най-дълбока признателност за благосклонността, която, вярвам, че ще благоволите да ѝ окажете.

Ваш, господин Министре, с подходящо уважение

Д. Велисон⁸

² Според твърдения на съвременници автор на драмата е Д. Войников, печатното издание обаче носи инициалите „Х. Д.“, поради което някои приписват произведението на Христо Даскалов.

³ Собственик на хотел със зала, в която обикновено се провеждали спектаклите на гостуващи и местни артисти.

⁴ От 1864 г. Добри Войников е учител в Българското училище в Браила. Според спомени на Киро Тулешков подтик да напише драмата „Стоян войвода“ и да организира театрално представление били финансовите затруднения на училищното настоятелство, което не изплащало редовно заплатите на учителите (Вж. В. Велчев. Нови податки за живота и делото на Войникова. — Родина, 1939, кн. 2).

⁵ Представлението действително се състояло на 29 януари, същата дата е посочена в статията „Българско позорище“.

⁶ За първото представление на „Стоян войвода“ в Браила вж. предишния документ.

⁷ От датата и от съдържанието на молбата се вижда, че българските артисти се насочили към столицата твърде скоро след премиерата на „Стоян войвода“ и най-напред намерението им е било да гостуват само с тази пиеса. По същото време те репетирали вече драмата на Войников „Райна княгиня“ (Архив на Раковски. Т. IV, с. 359—360) и тъй като заминаването им за Букурещ се отлага по причини, които отчасти се изясняват от приведената тук преписка, а премиерата на „Райна Княгиня“ в Браила имала голям успех, те тръгват с двете постановки.

⁸ Псевдоним на Димитър Великин, с който той се подписвал под произведенията си на румънски и френски.

1866 март 8
Букурещ

До Негова милост господин Секретаря
на Министъра на Вътрешния департамент

[Резолюция]

Да се съобщи спешно на уважаемия Театрален комитет⁹ за мнение по въпроса и да се обсъди начинът за привеждане в изпълнение.

8 март 1866

[Подпис не се чете]

Arh. stat., București

Fond: Ministerul Instrucțiunii, Dos. 1538/1865, f. 62.

Писмо от Министерството на вътрешните работи до Театралния комитет — Букурещ за представянето на „Стоян войвода“. Чернова. № 6696

1866 март 10

До Театралния комитет

Г[осподин] Д. Велисон в молба до Министерството [посочва], че българската младеж, дълбоко развълнувана от бедствието, на което са жертва жителите на някои окръзи в Молдова, опустошавани прѣстоящем от глада, в желанието си да допринесе и тя, колкото и малко, за облекчаване сграднията на тези нещастници, е решила да представи в тяхна полза на сцената на тукашния театър една българска пиеса, „Стоян войвода“, която е представила и в Браила, и моли за необходимото разрешение, за да може да изпрати тук членовете си, които ще вземат участие в реализирането на тази благотворителна идея.

Долуподписаният следователно има чест да Ви съобщи горното и да помоли Г-да членовете спешно да дадат мнението си по него и какво средство ще предложат за привеждане в изпълнение. Пак там, f. 63.

Писмо от Театралния комитет — Букурещ до Министъра на вътрешните работи във връзка с представянето на „Стоян войвода“.

Обединени Румънски княжества

Главен румънски театрален комитет

№ 76

1866, 11 март

Букурещ

Господин Министре,

Имаме чест да отговорим на писмо № 6496, че до 20 т. м., когато се преустановяват всички представления поради страстната седмица, театралният салон е ангажиран за представления на Драматичното сдружение и артистите от трупата на г-н Милло.¹⁰

Следователно, тъй като салонът на Театъра е на разположение едва след 27 март, българските самодейци, ако са съгласни да представят спектакъла в един от дните след посочения период, нека уведомят Комитета предварително, за да им се определи ден, в който да направят представлението.

Великин владее много добре румънски, имал е лични връзки с румънски журналисти, писатели, политически дейци и се ползувал с известна популярност. Той участвувал активно в културния живот на българите в Браила, бил в добри приятелски отношения с Добри Войников. Всяко това обяснява защо театралната група го е упълномощила да действа за гостуването ѝ в Букурещ.

⁹ Управителен съвет на театрите в Букурещ.

¹⁰ Матей Милло (1814—1896) — известен румънски актьор и автор на драматични произведения. Гастролирал няколко пъти с трупата си в Браила, помагал на българските театрални дейци. Д. Великин му е посветил сонет на румънски.

„Драматичното сдружение“ обединявало артисти от трупата на Мих. Паскали (1830—1882).

По този повод имаме чест да Ви съобщим за сведение, че според мнението на долуподписаните, спектакълът, който искат да изнесат българските самодейни артисти, не обещава да бъде особено доходен по причина, че езикът е твърде слабо познат и следователно не може да се очаква добър сбор.¹¹

[Следват три подписа, не се четат]

[Резолюция от министъра:]

Да бъде съобщено на г-н Велисон да се обърне към Комитета за споразумение относно деня на представлението.¹²

Пак там, f. 64.

Върху лист 65 на същото досие се намира чернова на писмо от министъра на вътрешните работи до префекта на столичната полиция — в него се предава съдържанието на молбата от Велисин и на писмото от Театралния комитет, както и нареждането да се уведоми просителят да държи връзка с Комитета.

3

Молба от българската младеж в Браила до кмета на Браила за представяне на „Княгиня Велислава“ на 11 май 1870 г. Оригиналът е на румънски.

Господин Кмете,

Тъй като българската младеж в Браила желае да изнесе представление на български език, „Княгиня Велислава“,¹³ в деня 11 май текущия [месец], за полза на Българското дружество във Виена,¹⁴ долуподписаните тукашни граждани Ви молим с цялото си уважение да благоволите да ни дадете нужното разрешение.

Приемете, молим Ви, господин Кмете, уверение в нашето дълбоко почитание.

[Подписи:] В. Йорданович¹⁵

В. Мими¹⁶

С. Стратович¹⁷

Браила, 10 май 1870

До почитаемото местно кметство

[Резолюция:]

Да се напише до полицията да разреши българското представление.¹⁸

[Подпис:] Петреску¹⁹

¹¹ Въпреки резервите на Театралния комитет българите успели да организират две представления: „Райна княгиня“ на 17 май и „Стоян войвода“ — десетина дни по-късно. За този успех благоприятствувало благосклонното отношение на властите, то прозира в резолюциите от министъра; намерило израз и в жеста на румънския княз Карол I, който присъствувал на първия спектакъл.

¹² След като пристига в Букурещ през май, българската театрална трупa отправила искане до Театралния комитет. В румънските архиви е запазена молба за представянето на „Стоян войвода“, тя е открита и публикувана от Ст. Каракостов (Българският възрожденски театър на освободителната борба. С., 1973, с. 137—138). Тази публикация за съжаление не разяснява датата на документа, нито датата на спектакъла.

¹³ Отпечатана под заглавие „Велислава, българска княгиня. Драма в пет действия от Д. П. Войникова... Браила, 1870“.

¹⁴ Българско книжовно дружество „Напредък“ (1863—1892). До Освобождението действувало във Виена, имало задача да подпомага материално български младежи, които се готвели за учители.

¹⁵ Очевидно това е Васил Йорданов, чието име фигурира и в други документи за театралния живот на българите в Браила (вж. Н. Жечев. Пос. съч., с. 110, 114, 120).

¹⁶ Неизвестно лице.

¹⁷ Скарлат Стратович, участвувал в трупата на Войников и в други културни прояви (вж. Н. Жечев. Пос. съч., с. 102, и др.).

¹⁸ Представлението се състояло на посочената дата, за него има бележка във в. „Македония“, бр. 13, 16 май 1870.

¹⁹ Кмет на Браила.

В черновата на писмото до полицията (л. 132) е добавено, че спектакълът е разрешен за зала Рали.

4

Молба от членове на българско театрално дружество в Браила до кмета на Галац за представяне на „Стоян войвода“ през август 1876 г. Оригиналът е на румънски.

Господин кмете,

Българската младеж в Браила, организирана в Театрално дружество,²⁰ моли почитателно за благоволенieto Ви да разрешите да представи тук, в салона на Големия театър, в полза на бедните български семейства, пиесата „Стоян войвода“, пиеса, която бе представена миналата нележа в Браила.²¹

Приемете, молим Ви, г-н Кмете, уверения за уважението ни. 1876 август 13

[Подписи:] Н. Йорданеску²²

Джордже Д. Великов

Е. Икономов

Д. С. Михайлов

До Негова милост

Г-н Кмета на общината Галац

[Резолюция:]

Да се напише до г-н Полиция да разреши на просителите да представят театралната пиеса в Големия театър.

[Подпис на кмета]

Arh. stat., Galați

Fond: Primaria orașului Galați. Dos. 32/1876, f. 18.

На лист 19 в същото досие се намира копие на писмо от кметството до полицейското управление за разрешаване на спектакъла, то повтаря дословно съдържанието на молбата. Носи дата 13 август 1876 г.²³

5

Молба за куклено представление в Галац през юли 1882 г. Оригиналът е на румънски.

Господин Кмете,

Долуподписаните Христия Роздю, Драган Роздю, Стану Волку и Димитрие Роздю, дошли от България, с уважение пред Ваша милост молим да благоволите да ни разрешите да разиграем кукли в този град, тъй като това е наше занятие.

1882 юни 30

С респект: + Христия Роздю (Rozdiu)

+ Драган Роздю

+ Стану Волку

+ Димитрие Роздю²⁴

²⁰ Младежко театрално дружество „Светлина“, създадено през 1876 г., с председател В. Йорданов, касиер Е. Икономов и писар Д. Михайлов (Вж. Н. Жечев. Пос. съч., с. 114).

²¹ За представлението в Браила на 8 август 1876 г. има бележка във в. „Възраждане“, бр. 8, 12 авг. 1876. Спектакълът в Галац, свързан с настоящата молба, изглежда, не е отразен в печата (М. Стоянов. Българска възрожденска книжнина. Т. I, II. С., 1957—1959).

²² Николай Йорданов, брат на Васил Йорданов.

²³ Денят за представление не е обозначен, вероятно се има пред вид следващият ден, 14 август.

²⁴ Просителите, очевидно неграмотни, са подписани от този, който е написал молбата; той ще е придал и румънските окончания на имената.

[Върху молбата има резолюция от кмета да се разреши представлението].

Arh. Stat. Galați

Fond: Primăria orașului Galați. Dos. 57/1882, f. 28.

II. ОТЗИВИ ЗА БЪЛГАРСКИ СПЕКТАКЛИ В РУМЪНСКИ ВЕСТНИЦИ

1. Българската театрална труппа в Букурещ през май 1866 г.

Une société de jeunes Bulgares de Braila a joué hier, au grand théâtre de Bucarest, un drame historique en langue bulgare intitulé: *Princesse Raïna*. Le temps et l'espace nous manquent aujourd'hui pour rendre compte de cette curieuse représentation que le Prince Rénant a honorée de sa présence. Nous y reviendrons dans notre prochain numéro.

Превод:

Група млади българи от Браила представиха вчера ²⁵ в големия театър на Букурещ една историческа драма на български език под заглавие „Райна княгиня“. Липсва ни време и място, за да отбележим днес това любопитно представление, което Князът владетел почете с присъствието си. Ще се върнем към него в следващия брой. ²⁶ „La voix de la Roumanie“, VI, бр. 28, 31. V. 1866, с. 2.

La semaine dernière, la compagnie d'amateurs Bulgares, dont nous vous avons déjà parlé, a joué une nouvelle pièce: „Stoïan Voïvode“. Mettre l'histoire nationale sur la scène, raviver incessamment les traditions glorieuses de la patrie, est assurément une noble et belle chose. Et au moment où la grande question des nationalités se réveille, plus puissante que jamais, ne trouvez-vous pas un signe du temps dans cette efflorescence d'une poésie inconnue, pleine de vigueur et d'élévation?

Превод:

През миналата седмица българската любителска труппа, за която вече говорихме, игра нова пиеса: „Стоян войвода“ ²⁷. Да се представи на сцената националната история, да се вдъхва непрестанно живот на славното минало на родината — това е действително благородно и добро дело. И в момента, когато големият въпрос за националностите се надига по-мошен, откогато и да било, не виждате ли знамение на времето в разцъфтяването на тази непозната поезия, изпълнена с бодрост и приповдигнати чувства?

„La voix de la Roumanie“, VI, бр. 31, 21. VI. 1866, с. 3. ²⁸

2. „Жертвите на убийството в Русчук върху парахода „Германия“ и „Стоян войвода“ на румънски език в Галац, 8. X. 1867 г.

Госпожа Фани ²⁹ и г. Вълдическу ³⁰, минавайки с трупата си през нашия град, обявиха с афиш, че в неделя вечер, на 8 т. м., ще дадат само едно представление, за първи път пиесите: „Жертвите на убийството в Русчук върху парахода „Германия“ ³¹, „Стоян войвода или един епи-

²⁵ При положение, че броевете на вестника са датирани по новия стил, като отчетем разликата от 12 дни за XIX в., се получава дата на спектакъла 29 май н. ст. или 17 май ст. стил (както посочват в „Дунавска зора“ в споменатата статия и в „Турция“, бр. 49, 11 юни 1866).

²⁶ В следващите броеве намираме само бележката във връзка със „Стоян войвода“.

²⁷ Според статията „Българско позорище“ във в. „Дунавска зора“, „Стоян войвода“ е представена на 27 май (ст. стил) или 8 юни н. стил. В. „La vox de la Roumanie“ е излизал всеки вторник. От бележката в бр. 28 става ясно, че театралният критик отразява събитията до събота или неделя вкл., следователно за него в неделя, 29 юни, „миналата седмица“ е могла да бъде между 5—11 юни н. стил. Така двата източника не си противоречат.

²⁸ За отзивите във в. „La voix de la Roumanie“ споменава още А. Савич в „Masca jos“, с. 59. Те са цитирани от Ст. Караков в „Българският възрожденски театър...“, с. 131, 137, с някои неточности в превода и при коментара на текста.

²⁹ Фани Тардини (1823—1908) — популярна румънска драматична артистка, известна и с рецитаторското си изкуство; ръководела труппа, с която обикаляла цялата страна, през 1872 г. се установила в Галац. Според К. Тулешков взела участие в подготовката на първия български спектакъл в Браила.

³⁰ Александру Вълдическу (1842—1903) — драматичен артист, съпруг на Фани Тардини и неин помощник.

³¹ За тази пиеса имаме сведения от Ек. Василева, артистка в трупата на Д. Войников, също от А. Савич в „Masca jos“, но едва тук срещаме точното ѝ заглавие. Текстът не е стигнал до нас.

зод от падането на България под турците“ и „Бъдещето на християнските народи от Ориента или съединението прави силата“.³²

Тукашното общество, с горещо желание да види посочените пиеси, най-вече тази за трагичната случка в Русчук, беше изпълнило театралната зала дотолкова, че нямаше място дори за правостоящ.

Всички очакваха с нетърпение да видят споменатата сценка.

Но ето какво се случи през деня:

Тукашният австрийски консул изпратил да кажат на театралната трупа да не представя сценката за Русчук, а г-н Вльдическу отговорил: „Предайте на господин Консула, че тук, в нашата страна, където имаме признатата автономия и свобода, гарантирана от конституцията не е допустимо да ни заповядва негова милост.“ След този достоен отговор г. Консулт се обърна с същото искане към г. Префекта, представяйки като претекст, че върху афиша на първия ред стои според старата употреба: „с височайшо разрешение“. Господин префектът Лупашку се отнесъл до трупата по същия въпрос и намесата му постигна да се изпълни желанието на г. Консула.

Публиката, събрана в салона за представление, непосветена в това, което се бе случило, очакваше да види оповестеното, за което бяха дошли по-голяма част от хората. Ала вместо очакванията ѝ се случи това, за което разказваме тук.

Представлението започна със „Стоян войвода“ и мина чудесно; топли и продължителни аплодисменти от залата го съпровождаха до края на действието.

През второто действие започна представяне на необявена пиеса — „Двамата прокопсаници“. Но последната, като се разбра, че е вече позната, предизвика ропот и вълнение сред публиката; всички бяха единодушни, едни правеха знаци на трупата да прекъсне тази пиеса, други викаха: „Русчук! Русчук! Русчук!“

Надигналият се шум нарасна дотолкова, че действително имаше място за опасения и безпокойство.

Благодарим на г. Вльдическу, който, излизайки пред сцената, държа визави с публиката пряк и достоен език; поиска извинение за печатната грешка, допуснатата на афиша — „с височайшо разрешение“ и обеща, че още в една от близките вечери ще представи и пиесата за Русчук.

Благодарумието на г-н Вльдическу успокои публиката. Представлението продължи с „Двамата прокопсаници“, след това завърши с „Бъдещето на християнските народи“, инсценирано, и с бурни аплодисменти от всички страни на залата за Д. Велисон, автор на произведенията, които бяха обявени,³³ и за артистите г-жа Фани, г. Вльдическу и другите техни колеги.

В заключение ще направим само една бележка относно оспорваните думи от афиша „с височайшо разрешение“. Ние поддържаме, че дори този израз да беше ненужно поставен, той не може да оправдае вмешателството на г-н Префекта да забрани представянето на пиесата; нещо повече, ние поддържаме, че тази дума си беше добре и на място върху афиша, защото правата и свободите, гарантирани от конституцията, не са ли те висши разрешения и съгласия?“ в „Observatorul“, бр. 4, 12. X. 1867, с. 2—3.³⁴

³² Стихотворение от Д. Великин. Било изпълнено от Фани Тардини. По-късно е публикувано във в. „Sentinela romana“, бр. 114, 1 ян. 1868.

³³ Д. Великин е автор само на третото произведение, останалите две е превел от български на румънски. В „Masca iose“ А. Савич посочва, че пиесата за двете жертви на парахода „Германия“ „... е съчинена на български език също от смелия учител г-н Добри Войников, преведена на румънски от нашия изтъкнат поет г-н Великин. ...“ (с. 211).

³⁴ Политически седмичник, започнал да излиза в Галац на 28 септ. 1867 г. под редакцията на Костин Брьеску.